

denk, dat over een half uur alles weer in orde is: de dominee keek enkele malen steelsgewijze op z'n polshorloge; en een poosje later had de vreugde-in-den-Heere hem weer gevangen, naar het scheen althans.

Maar zijn maar vertrokken, voordat men met de achterover liggende lieden klaar gekomen was. Hoe dat verder in zijn werk gegaan is, weet ik niet. Ik weet alleen, dat de Heilige Geest het program van dezen helperschep van mevrouw Aimy (want ze is al een of meer dan eens gescheiden, geloof ik) nauwkeurig volgt, en dat als deze handklapper gelijk heeft, de Heilige Geest hier in Los Angeles den Pacific-tijd in acht neemt, net als de dominee, dien ik van een even rustigen slaap verdenk, als ik zelf gehad heb.

Maar ik heb toch nog gedacht aan Johannes 3: de wind blaast waarheen hij wil en gij hoort zijn geluid en gij weet niet, van waar hij komt, noch waar hij heen gaat. — O, de brief aan Corinthel!

Uit een mij nagezonden krantenknipsel zag ik, dat mijn N.C.R.V.-vriend, de heer Joh. de Heer, zijn adhaesie betuigt heeft met mijn aanwezigheid in een vergadering van halleluja-, en praise-the-Lord-roepers. Hij vond het verhaal daarvan nuttiger, geloof ik, dan de polemieken van theologische professoren. Nu, ik zal hem mijn meening niet opdringen, volgens welke, indien enkele eeuwen geleden de theologische professoren de polemiek gestaakt hadden, in Nederland maar weinigen belangstelling hebben zouden voor de theologoumena van den heer De Heer. Maar ik wil wel hem en mijzelf herinneren aan het slot van 1 Cor. 12 en het begin van 1 Cor. 14. Pas, wie daarop goed gelet heeft, kan 1 Cor. 13 behouden voor het lot van uitgeknipte wandteksten.

En laan ons intusschen met deze schapen zonder herder medelijden hebben. Men moet, om zulke samenkomsten te kunnen begrijpen, jaren lang in Amerika gewoond hebben. Eerst dan begrijpt men al de factoren, die er achter liggen. Onder die factoren reken ik een „geloofsgebrek“, zoals het tot uiting komt in het pas door de Berkeley Wolf vertaalde boek van Campbell Morgan: een verlossingsleer, die niet meer weten wil van schuld en van voldoening aan Gods recht; een neiging tot dynamiek en plasticiteit, als ook in vele Amerikaanse kerken het woord neemt in haar pogingen tot beweging van de scharen. Toen ik in Grand Rapids was, zag ik een advertentie van een dominee, die zou preeken over de vraag, of inzake de algemeene genade Princeton gelijk had dan wel de Hoeksema, en of het verantwoord was, over dit probleem een kerk te scheuren? En in het jongste nummer van Life zie ik 3 foto's van de John Paul Jones van Brooklyn, die op 5 Maart, den datum, waarop de Niemöller z'n tweede jaar van „solitary confinement in the Nazi concentration camp at Sachsenhausen, Prussia“ begon, zich bij de nadering van zijn preekstoel in de kerk liet „arresteerden“ door twee van zijn in nazi-uniform gestoken kerkbedienenden, die hem luide uitscholden voor „verrader!“, waarop de koorzangers protesteerden, met de verklaring, dat de dominee altijd den vrede en de waarheid gediend had, doch die van de lieden, die een nazi-rol te spelen hadden, dan weer ten antwoord kregen, dat de Führer wel zou uitmaken, wat gepraakt worden mocht. En na dit Tooneel werd de schare opgewekt, te bidden voor de Niemöller, wien in werkelijkheid overkomen was, hetgeen hier maar gespeeld werd. Waarna de Jones een preek hield, staande in een geïmproviseerde cel, waarop in duitsche letters geschilderd was: Sachsenhausen. Zijn hoofd bleef zichtbaar achter een gevangenis-

raam, zijn handen hielden de ijzeren spijlen vast.

Die dominee Jonas behoort tot de Presbyterian Union Church. Met lette op „union“. Waar zóó bepaalde kerken voorgaan, daar is 't geen wonder, dat de seeten volgen.

En zoo blijft er veel te strijden voor de kerken van gereformeerde confessie. Humanisme en eerbied voor Gods Woord strijden een zwaren kamp in dit groote land. Ik heb in Michigan, Iowa en andere plaatsen aan den kant van den weg groote borden gezien met het opschrift: „ga naar de kerk“. In Californië zag ik ze ook. Maar den éénen keer was als motief voor de vermaning aangegeven, dat Christus' bloed reinigt van alle zonden, den volgende keer, dat je in de kerk onze vrienden ontmoet, en nieuwe vrienden maakt. Dat laatste voordeel werd enkele straten verder óók naar voren gebracht door een reclamebord waarop een zekere soort van whisky werd aanbevolen. Onder een goed glas whisky maak je nieuwe vrienden. . . .

Laaten we trouw meelevende met de belijdende kerk in alle werelddelen. Ook met de Amerikaanse broeders, die een zwaren strijd hebben, reeds om verstaan te worden.

En nu eindig ik. Als u nu maar niet zegt: kijk, dat is nu Amerika. Want Amerika is heel wat meer dan dit.

K. S.

Waardeering van Prof. Schilder door Ds D. Zwier.

Ds D. Zwier schrijft in „De Wachter“ (Amerikaans) van 14 Maart 1939 o.m. het volgende: „Over den algemeenen indruk, dien Dr Schilder op ons volk gemaakt heeft, behoeft ik, na de kostelijke schilderstukjes, die Ds Van Halsema in zijn rubriek „Uit en voor de Pers“ een plaats gegeven heeft, niet veel meer te zeggen.

Heel kort zouden we dien indruk kunnen weergeven in de bekende uitdrukking: Hij kwam, hij zag, hij overwon.

Stormenderhand heeft hij, en door zijn persoonlijkheid en door zijn woord, zich een plaats veroverd in de harten van onze menschen. Zóó ging het in het Oosten des lands, zóó ging het hier in het midden, en zóó zal het nu in het Westen ook wel gaan.

We zijn onzen God dankbaar voor het persoonlijk contact met Dr Schilder. We kenden hem uit zijn geschriften, maar de persoonlijke kennismaking is toch altijd beter dan de schriftelijke. En vooral na het onverkwalijkte rumoer, dat er te kwader ure over zijn Amerikaanse reis gemaakt werd, zijn we thans dubbel dankbaar.

Onze waardeering voor hetgeen de Heere in hem geschonken heeft aan de Gereformeerde Kerken van Nederland in het bijzonder, maar voorts ook aan de zaak van de Gereformeerde theologie over heel de wereld, is gestegen. De werking van den hand, die onze kerken met de kerken in het oude Nederland verbindt, heeft onze harten verkwikt. En de broedschap, die de professor ons gebracht heeft, zoowel in zijn bediening van het Woord als in zijn vele lezingen over belangrijke onderwerpen, heeft ons bemoedigd, vermaand, gestrekt tot den strijd voor het geloof eenmaal den heiligen overgeleverd.

Ja, we zijn blijde en dankbaar.

En ik ben wel zeker, dat Dr Schilder, straks D.V. in Nederland teruggekeerd zijnde, zich over onze Amerikaanse gastvrijheid geenszins zal hebben te beklagen.“

Hier onderscheidt Dr Kuyper dus duidelijk het Schepper-zijn Gods van zijn Souverein-zijn. God is Souverein op grond van het feit, dat Hij alles geschapen heeft. En die souvereiniteit houdt in, dat alle geschapene ding in wezen, bestaan en leven bepaald wordt door Zijn Goddelijken wil. En die wil is dan de wet voor het geschapene. Souvereiniteit wordt hier door Dr Kuyper dus genomen in den praegnanten zin van: wetten stellen en handhaven.

Aldus wordt in verband met het vroeger betoogde het grens-karakter der wet nog scherper geaccentueerd.

• • •

Nadrukkelijk wordt verder door Dr Kuyper de vraag besproken of God boven de Wet staat of de Wet boven God. Wie zulk een vraag stelt en bespreekt, stelt weer het probleem van het grenskarakter der wet aan de orde.

„Staat God onder de Wet of er boven?“ vraagt Dr Kuyper.

En zijn antwoord luidt kort en beslist:

„Ook de Wet is een scheppinge Gods. De Wet houdt God niet, maar God houdt de Wet staande. Ze is Zijn Wet. Ze is wat ze is, omdat Zijn wijsheid ze aldus gewild heeft.“ De Wet staat onder God „d.w.z. ze is zijn instrument, dat Hij schiep en verordende om Hem te dienen ter bereiking van Zijn hoogste doeleinde...“³⁴⁾

I, p. 416: „Die souvereiniteit Gods wordt in de Heilige Schrift hiernede uitgedrukt, dat God is de Heer des hemels en der aarde... Hij heeft als Schepper recht van zeggen en beschikken, van besluiten en heerschappij“. En eveneens E Voto II, 357: Souvereiniteit omvat „heel den raad des welbehagens, Zijn vrijmachtige verkiezing, de vastheid Zijner heilige Wet, en al Zijn aanbiddelijk Godsbestuur“.

35) E Voto, II, p. 328/9. Men leze ook het prachtige stuk in II, p. 164/5, waarin Kuyper op andere wijze en uit ander gezichtspunt glashelder teekent hoe God boven de wetten staat, die Hij heeft gesteld.

Schrijvende over Prof. Schilders spreken over de gemeene gratie, zegt hij o.m.: „Dr Schilder, de spreker, is als Dr Schilder, de schrijver.“

Zijn gevoelen in zake de gemeene gratie staat mij thans wel veel helderder voor den geest. Het persoonlijk gesprek met hem is niet zonder vrucht geweest voor mijn denken. Maar wat de hoofdpijnen betreft, zou ik slechts kunnen herhalen wat ik verleden jaar geschreven heb.

Ik ben bevestigd in mijn overtuiging, toen uitge-sproken, dat de Gereformeerde Kerken van Nederland in 't minst geen reden hebben, om bezorgd te zijn over het onderwijs in de dogmatiek, zooals dat aan de Theologische Hoogeschool te Kampen gegeven wordt.

't Is waar, de professor wijkt in dit stuk af van de gangbare meening, die sinds de dagen van Dr Kuyper door velen wordt voorgestaan. Maar dat is immers geen zonde?

Ook heeft hij, en nu haal ik zijn eigen woorden aan, „eenige kritiek“ op de besluiten van onze Synode van Kalamazoo. Hij voegt er echter onmiddellijk aan toe: „Maar dat is niet zoo bij menig besluit van een Gereformeerde Synode in Nederland“.

Ook dat kan niemand als zonde worden toegerekend. Afwijking van een gangbare meening en een weinige kritiek op een synodaal besluit zijn geen afwijkingen van de Gereformeerde Belijdenis.

Dr Schilder loochent de gemeene gratie niet, maar hij tracht voor deze leer een beter fundament te vinden. En voorts zoekt hij deze leer te ontwikkelen in verband met het gemeen mandaat en het gemeene oordeel.“

Vervolgens handelt Ds D. Zwier over het optreden met een lezing over de gemeene gratie op verzoek van Ds H. Hoeksema en in het kerkgebouw van de Protestant Reformed Church, dat in ons land wel als bedenkelijk en als een vaag teeken werd voorgesteld. Doch Ds Zwier schrijft desbetreffend ook dit: „Hadden de Protestantische Gereformeerde broeders den professor verzocht om in hun gemeentelijke samenkomst het Woord te bedienen en had deze dit verzoek aangenomen, dan zou er reden zijn voor deze klacht“, — waarmede iemand zich tot Ds Zwiers wendde — „Dat zou als een slag in het aangezicht onzer kerken beschouwd kunnen worden.“

Maar dat was het geval niet.

Tegen het houden van een lezing kan, dunkt mij, dat bezwaar echter niet gelden.

De afgeweken broeders zullen mij wel nooit vragen, om voor hen een lezing te houden. Daar ben ik wel zeker van. Maar als ze het deden, zou ik me wel tweemaal bedenken, al eer ik voor zulk een broederlijke uitnodiging zou bedanken. Principieele bezwaren zou ik tegen de aanvaarding van zulk een uitnodiging niet weten aan te voeren.“

S. GREIJNDANUS.

Ter herinnering en toelichting.

Dr K. Sletsma schrijft in het „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift“ van Maart 1939: „Van de geheel andere verhouding buiten de grenzen — ook niet van een andere houding? — getuigt, dat Prof. Schilder in Amerika preekte niet alleen in de Christelijke Gereformeerde Kerk (de Kerk van de Afscheiding), maar ook in de Gereformeerde Kerk (de Kerk, die van de Ned. Herv. hier te lande is afgestamd, al heeft zij niet een zoodanig onschriftuurlijk bestuur) en in de Presbyte-

God staat boven de Wet. Maar dan is ook al het geschapene onder die Wet gesteld.

• • •

Van groot belang is verder hoe Dr Kuyper over die Wetten Gods — hij spreekt graag van ordinantiën Gods — dacht. Overal in zijn vele werken is daaromtrent materiaal te vinden! Kuyper heeft een zeldzaam diep inzicht gehad in de veelsoortigheid en veelkleurigheid van de Wetten Gods, die Hij over het geschapene heeft gesteld en bij den voortduur handhaaft.

Voor alles betoogt hij, dat al het geschapene onder de Wet Gods is gesteld.

„Wat is nu voor den Calvinist het geloof in die ordinantiën Gods? Niets anders dan de onwrikbaar in het hart gefundeerde overtuiging, dat alle leven eerst door God uitgedacht, en eerst daarna door God verwezenlijkt is, en dat deswege in alle geschapene leven een van God voor dat leven bestelde wet ligt. Geen leven buiten u in de natuur, of in dat leven ordeningen, die men thans natuurwetten noemt, een woord dat we aannemen, mits er niet wetten van de natuur, maar wetten voor de natuur onder verstaan worden. Evenzoo ordeningen des hemels voor het firmament daarboven, en ordeningen der aarde beneden, waardoor de aarde staan blijft, omdat, gelijk de Psalmist zegt, die ordeningen Gods knechten zijn. Alzoo dus ook de ordeningen Gods voor mijn lichaam, voor het bloed, dat door mijn aderen stroomt en voor de ademhaling der longen. En zoo voortgaande, ordeningen Gods voor mijn denken in de logica, ordeningen Gods in mijn verbeelding op aesthetisch terrein, en zoo ook ordeningen, ordinantiën Gods voor alle mensche-lijk leven op zedelijk gebied.“³⁶⁾

36) Het Calvinisme*, Kampen, Kok; p. 60. Vgl. bijv. ook: Ons Program; passim; E Voto, I, 190, 229 v.; II, 328 v.; III, 465; IV, 303 v.v.

POPULAIR-WETEN — [SCHADDELUKE SCHETSEN]

In Kuyper's lijn.

V.

Dr Kuyper heeft klaar en scherp het grenskarakter der wet geteekend — dat was de conclusie van het voorgaande artikel.

Het is de moeite waard hierop nog wat nader in te gaan.

En dan is allereerst op te merken dat Dr Kuyper, wanneer hij over de souvereiniteit Gods spreekt, soms met name het feit van het wettenstellen en handhaven als het meest essentiële op den voorgrond schuift.

Zoo lezen we b.v. het volgende van hem: „De Heere leeft, en er is van Hem uitgegaan een Wet. D.w.z. er is van Hem, die alle ding schiep, voor alle ding, dat Hij schiep, ook tevens een levensbepaling uitgegaan.“

Hij is de Heere, en omdat Hij aller Schepper is, is Hij ook aller soeverein; en deze souvereiniteit des Heeren over alle ding is volstrekt en zonder perk.

Niets kan zijn, gelijk het zelf wil wezen, maar alle ding móet wezen, gelijk Hij wil.

Zijn wil beslist en is voor alle creatuur levens-wet.“³⁴⁾

34) E Voto, I, p. 20. Vgl. voor het begrip Souvereiniteit: I, p. 189/90. Daar spreekt Kuyper over het denkbeeld van Souvereiniteit, inhoudende, „dat alle schepsel door Hem bepaald is; dat Hij voor alle schepsel bepaald heeft wat het zijn en worden en doen zou; en dat Hij, onze God, voor alle schepsel een wet heeft gesteld, en het nu óf gedwongen bij die wet houdt, óf eens naar die wet zal oordeelen.“ Idem in zijn Dictaten Dogmatiek, „Locus de Deo“

jaansche Ke modernisme

Kerk is in d met onze ke

Toen Dr f niet aan ged

niet de Gere dentie staan,

Deputaten v karken ook

nog van lu toekomen, z

En wat de een optredet

Presbyteriaa Ave Consist

1896, d.w.z. o van „The Le

wier predika

Hier kan houding of h

de grenzen

De Groot

(XXX.)

279. Wore

bruiken, de

Geenszins;

geboren zijn

door God ge

krachtiging

echter lieden

het Goddelij

maken hun e

en spreken,

belijden, teg

280. Woe

ken, indien

de zaken on

Allerminst

die zaken b

ingesteld zij

waarheid er

teekenen zo

geloovigen d

281. Kan

ten, deelgem

en 'teuwig

Die de sac

gebruiken, t

sloot zichzelf

buiten het

van de sac

min de bel

kracht.

282. Kun

Geenszins,

wil Gods je

God alléén l

283. Hoer

Twee Dei

R.

3) Ide se

ludere Dei

mog welken

zucht over z

gebruikt lat

heid zien?

Zie ook hi

den dienst de

9) testimoni

Of, om n

het is naa

baar, dat

leven zou

schepping

te bepalen,

volmaakt

gebod is z

aan de Tie

zalsche we

denken; n

gausche sa

lijke vertoe

de aarde, l

staat.“³⁷⁾

„Alles ge

overgelater

zuurstof in

stikt. Er is

wie haar n

uit. Er is e

den moet,

geestelijk l

uw zedelij

niet naar

37) E Voto,

Hoe sterk

gesteld door

uitpraak als

het en zal h

die in deze

stand breng

anders tot a

beantwoord“

Verlossing“

lossing worc

het mensche

renheid v. h

gen van ach

b.v. voort, d

dig Mensch

Kuyper op

der genade